

Zeflemeau

Tudor Brătescu

Zeflemeaua

roman

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Andreea Niță
DTP: Corina Roncea, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

© HUMANITAS, 2016

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Brătescu, Tudor
Zeflemeaua / Tudor Brătescu. – București: Humanitas, 2016
ISBN 978-973-50-5052-8
821.135.1-31

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Părinților mei

Martie 1916

— Durică, nenorocitu', a lăsat-o grea pe Matilduța. M-a terminat.

— Ce spui, mă? se încruntă doctorul Gogu Slăvescu, iar ochii lui albaștri căpătară irizații de smarald. De unde până unde Durică cu fică-ta?

Andrei Slăvescu se șterse pe față cu batista făcută ghem, o înfundă în buzunar, apoi se trase fără milă de lobul urechii.

— Știam eu că ceva nu-i tocmai în regulă, mărturisii el în timp ce împingea cu vârful bastonului un cocean aflat la picioare. Auzisem că ăl mic o tot vizitează pe Cicuța. Da' nu mi-am închi-puit unde bate canalia.

— Cum, mă? Nu te-a mirat că...

— Răbdare! Aveam o îndoială, așa că l-am luat la sigur. I-am zis: Mă frati-miu, dacă te apropii de fată, ești un om terminat. Te ia mama dracului. Nu-ți fă păcat, că dacă Dumnezeu te mai iartă, de la mine n-o să ai îndurare.

— Și el?

— El? Că nici vorbă, că gura lumii..., că doar știe ce face și nu-i nebun... În fine, tot de-astea. Știi și tu ce parșiv e ăl mic. Și uite că pân' la urmă i-a făcut pocinogu' fetei.

— Mare pramatie, oftă Gogu.

— Acum, când i-am cerut să dea seama, mi-a zis că-i gata s-o ia de nevastă.

— Nu! A îndrăznit să spună așa ceva?

— Ba bine că nu. Lui Ilie i-a zis chiar că-n Lixândria e loc pentru doi morari. Parcă de asta e vorba. Vezi la ce-i umblă

mintea?... Iartă-mă, frati-miu, că-ți vorbesc de necazurile mele tocmai în ziua nunții.

— Asta-i bună, se supără Gogu. Sunt necazurile noastre. Vezi, prea a fost răsfățat ăsta mic.

Cei doi frați rămaseră cu privirile pierdute spre piața în care caleștile și automobilele luceau sub soarele primăvăratic. Vizitiii, lacheii și șoferii în livrele se zbuciumau, care mai de care mai vrednic, încercând să deschidă drum stăpânului.

Cu o mișcare repezită, doctorul Gogu Slăvescu trase lanțul ceasului de buzunar, îi săltă căpăcelul și se uită neliniștit în jur. Știa că punctualitatea nu era întâia virtute a lui Fanny. Răsuci arcul ceasului, parcă încercând să împingă timpul prea leneș, apoi, cu același gest, își semeți mustața.

— Uite că-ți veni mireasa, spuse Andrei.

— Aoleo! Să nu mi-o calce tocmai acum, râse Gogu văzându-o pe Fanny, la brațul doctorului Sami Leonte, strecurându-se printre mașini.

— Să nu ți-o calce careva acum și nici mai încolo. Frumoasă ovreicuța ta. Să văz cum ai s-o strunești.

— Nu știi cum oi face, da' mai bine una nestrunită decât vreo adormită cu frică de ochiul lui Dumnezeu ori de gura lumii.

Își scoase pălăria, gata să-și întâmpine aleasa gătită într-o rochie verzulie care întețea vâlvătaia părului roșu. Văzându-i pe cei doi frați proțâpiți în bastoane, Gogu cel uscat și Andrei plinuțul, Fanny se apăsă pe brațul martorului ei râzând în hohote.

Nu terminaseră cu îmbrățișările că apăru și sfrijitura de Alexandru, văr de-al doilea cu ea; adusese niște garoafe albe pentru butonierele nuntașilor. Apoi scoase din buzunar etuiul cu verighetele și le prezentă mirilor. Le comandase la un unchi de-al lui, bijutier pe Moșilor.

Cum nu mai așteptau pe nimeni, Fanny îi pofți să se îndrepte spre primărie. Atunci Andrei le spuse că vor trebui să aștepte nițel, până isprăvea primarul cu altă nuntă. Mai exact două, fiindcă doi frați se însurau în același timp. Recunoștea că fusese

o treabă cu judecată, căci așa plăteau doar un singur taraf și-un sigur popă, iar neamurile din provincie făceau un singur voiaj.

Se instalară pe terasa unei cafenele, la soare, și Andrei comandă bere și mezelicuri. Iar ospătarul, aflând că nu erau acolo pentru nunta cea mare, îi lămuri cum vine cazul cu însurătoarea celor doi frați, căpitanul și învățătorul; de familie bună, dar cică scăpătată. Miresele, în schimb, primiseră zestre de sute de pogoane.

Fanny, Gogu și invitații lor se delectară cu spectacolul pieței; haosul creștea, cu limuzinele și trăsurile înțepenite printre care se strecurau slugile, unele îmbrăcate în straine țărănești, iar altele gătite în costume de căpătat, plus ordonanțele care se holbau pierdute la revărsarea de fireturi. Văzând că atâta ofițerime nu reușește să stabilească ordinea, Alexandru se îngrijora pentru sortiile războiului care bătea la ușă. Gogu însă, amintindu-și de campania din Bulgaria, nu se mira că adunarea de pene și fireturi duce la debandadă. „Un singur ofițer, bine pregătit în ale regulamentelor, e-n stare să stârnească brambureala și pe-un câmp pustiu.“ Apoi își îmblânzi spusele: „Ofițerii, cu săbiile lor, nu-s periculoși. Eu mă tem de holeră. Dânșii atrag molimele precum paparudele ploaia.“

Abia îi avertizase doctorul Slăvescu de amenințare, că Alexandru îi semnală un general sprijinind un castan. Dar cei doi medici, observându-i roșeața din obraji, deciseră că individul pleznea de sănătate. Îl bănuiau însă că-și face nevoile în stilul cavaleriștilor, „prelins pe sabie“. O asemenea îmbulzeală de oameni ar fi justificat niște șanțuri reglementare pentru latrine. Și când se puseră de acord că spectrul unei epidemii se îndepărtează remarcară și primele dame căzând în nesimțire.

Cei cinci râdeau cu lacrimi în fața priveliștii grandioase. Încercau să ghicească părerile politice ale personajelor: cel cu simpatii europene, arborând barbișonul lui Napoleon III, ori cel care privea spre răsărit, căci luase podoaba capilară de la țar. Apoi Andrei recunoscă diversele clici autohtone scrutând fasonul mustăților: răzvrătită în sus, ca a lui Brătianu, ca un guler de blană a lui Marghiloman, ori răsucită la vârfuri și întinsă pe

un umeras, à la Carp. Gogu le semnală niște mustăți liberale ezitante, gata să-și schimbe direcția dacă reveneau conservatorii.

— Vezi tu, minunea e că ținuta civililor, cu redingotele lor negre, spune mai mult decât toate fireturile și penele ofițerilor. Te lasă să ghicești talia moșiilor și direcția proptelelor din parlament. Lanțul de aur al ceasului, măciulia bastonului și mătasea căptușelii, totul însemna ceva pentru ăl de știe să cetească.

— Eu mă întreb dacă ascund un caftan sub frac, rase Alexandru.

— Dacă țineți așa, o să-i căutați de potcap sub joben, îi certă doctorul Leonte. Lăsați-i fiscului pe bărbați. Pe mine mă interesează femeile. La ele nu văd decât orientările culinare și bolile. Grădinile suspendate de pe pălării, cu poame și flori, ba chiar și cu câte o păsărică ostenită, îmi trezesc nostalgii după viața la țară. Uite-o și pe asta deghizată în ie cu broderii neonaționale târzii, e numai bună să-i pozeze lui Grigorescu.

Atunci Fanny, feminista, încercă să apere miresele. Aleasa ofițerului crăcănat, o blondă cu obrazii rumeni, părea ieșită dintr-un basm german. Doctorul Gogu Slăvescu era de părere că-i în luna a treia și ar fi vrut s-o sfătuiască să mai slăbească corsetul, că-i face rău fătului. „Da' dac-o să fie ofițer, ca tat-su, nu-i pagubă că-i strivește nițel căpățâna. Or să-i pună niște jurnale în chipiu, să nu-i cadă pe ochi și basta.“

Doar mireasa învățătorului, pierdută în îmbulzeală, nu-i făcea să râdă. Sărăcuța se lupta cu o buclă rebelă ce-i scăpa de sub voalul pe care-l trăgea când spre ceafă, când peste frunte.

— Mie mi-e chiar simpatică fătuca asta, spuse Fanny. E picată din cine știe ce fund de țară. Se vede după neamurile ei, cu încălțări nou-nouțe, dar demodate.

— La ei la conac umblă în picioarele goale, își dădu cu părerea Alexandru.

— Te înșeli, îl contrazise Andrei. Țștia nu-s țărani. Boieru' umblă în bocanci prin noroaiele satului. Pantofii însă i-a achiziționat pentru înmormântarea bunicului, cu zece ani în urmă.

Săbiile și fireturile părăsiră primăria, și alaiul de limuzine și calești se îndreptă spre biserică. Abia atunci grupul lor stingher intră în sala mare care păstra mirosurile de briantină, uleiuri de nucă, transpirație și parfumuri grele. Primarul era sfârșit, așa că unirea soților Slăvescu fu oficiată de un secund aflat încă sub impresia nunții precedente. Îi apreciară eficiența și se grăbiră spre Union, unde rezervaseră un separeu.

— Cum de v-ați hotărât tocmai acum să faceți pasul? întrebă Alexandru.

— Acum ori niciodaaaată, îngână Gogu bine-cunoscutul marș. Trebuia s-o facem. Fanny arată tot ca o fetișcană, iar eu încep să-ncărunțesc.

— Fetișcana împlinește azi treizeci de ani, cochetă Fanny.

— Adevărat? întrebă Andrei neîncrezător.

— Da, frati-miu. Timpu' trece.

— La ea nu se vede. Dar dacă socotesc de când sunteți împreună, cam așa ar fi. Mă uit la tine, Fanny, un bobocel de fată și mi-e greu să crez.

— La mulți ani și bucurie, ridică Sami Leonte paharul. La dame nu se mărturisește vârsta în public.

— Nu și în cazul ei, îl contrazise Gogu. E sufragetă și vrea egalitatea. Madam, ai vrut să fii doamna doctor? Uite că de ziua ta și s-a îndeplinit dorința. Sper să fii mulțumită de cadou și să nu regreți timpurile dinainte.

— Și de-asta v-ați hotărât tocmai acum? reveni Alexandru la subiect.

— Ne era prea bine. Dar o sărbătoare trebuie isprăvită ca să poți începe alta.

— Ești prea enigmatic pentru mine, mărturisi Alexandru.

— De cînșpe ani o ducem tot într-o petrecere. Asta dacă trecem cu vederea necazurile cu care, ca pe oricine, ne-a blagoslovit viața. Cum toate au un capăt, acum sperăm să aflăm alte satisfacții. Se apropia ziua când n-am mai fi putut ține pasu' cu ce-a fost.

— Gata! Nu mă mai ameți. Mărturisește de ce ne adunarăm tocmai *acum!*

— Bine, bine! Voiam să vă spunem mai încolo! Mai e un motiv s-o facem acum, nițel în pripă. Am fost mobilizat. De marți o să am și eu o uniformă, ce-i drept mai puțin elegantă decât a domnilor de la primărie. Parcă văz că, până se termină războiul, fac patruzeci de ani. Mi-a fost teamă că aleasa mea n-o să mă aștepte.

— Trăiască armă-ta română, strigă Alexandru ridicând paharul.

— Hai zi, chiar ăsta-i motivul? se miră doctorul Leonte.

— Dacă nu las un copil în urma mea, să las măcar o văduvă.

— Bine că nu mi-ai spus ce-ți trece prin cap, îl certă Fanny lipindu-se de pieptul soțului. Te rog să nu-mi faci pozna cu văduvia. Zău c-ar fi de prost gust. Închipuie-ți numai înmormântarea cu onoruri militare! Mi se face pielea de găină.

— Poate c-o să fie groapa comună ori craterul unui obuz. Dispar fără urmă.

— Gata! bătu mireasa cu palma în masă. Nu vreau vorbe de-astea în ziua nunții. Minte-mă și zi-mi că m-ai luat din dragoste.

— Păi n-ai auzit că-i e frică să nu te pețască vreunu' în lipsa lui? îi aminti Alexandru.

— Te-am luat doar ca să te vindec de germanofilie. Nu mai ai de ales. Acum e musai să ții cu Antanta. Ai să vezi că trecem munții.

— Orice ai face, rămân rusofobă. Tot mai nădăduiesc să trecem Prutul.

— Jocurile-s făcute. De mers, mergem cu Antanta. Și dacă câștigăm războiul, rușii ne înghit Moldova și ne dau în schimb sudul Dunării. Data trecută ne-au dat Dobrogea.

— Cum spui. Încă două războaie și pierdem Moldova și Valahia, dar barem ajungem la Mediterana.

— Ba o să luăm Ardealul!

— Românul nu s-a hotărât cu cine să se dea. Singurul lucru sigur e c-o să intrăm și noi în horă. Avem un dușman, însă habar n-avem care-i ăla. Abia după prima salvă o să fie limpede că,

oricare ar fi, aia ne era calea. Și care mai de care se va lăuda că asta-i fusese alegerea.

— Așa-i. Nu știm cine ni-i dușmanul, dar barem nu ne pierdem timpul să căutăm prietenul unde nu-i.

Spiritele se încinseră la împărțirea provinciilor Europei. Doar Andrei Slăvescu, fratele mirelui, nu participa la tratative și râsete. În șoaptă, încerca să afle de la doctorul Leonte cum devine cazul cu incestul. Când auzi cuvântul *consanguinitate*, ca un nume de boală incurabilă, îl trecu un fior de gheață. Atunci Fanny se alătură discuției, și Andrei fu nevoit să explice care-i era necazul:

— Frati-miu mai mic a lăsat-o grea pe fiică-mea. O fată născută dintr-o aventură amoroasă din tinerețe.

— Măi Andrei, care aventură, c-ai trăit cu nevasta lui moș Popescu trei ani și, pe lângă fată, îi lăsași în ogradă și-un băiat.

— Nu-mi arde de glumă, Gogule. Scroafa-i moartă-n coteș.

— Da' el știe că-i fiică-ta? se interesă Alexandru.

— Care el? Moș Popescu, moraru', e de mult oale și ulcele.

— Vorbeam de fratele vostru.

— Păi nu el se punea scăriță când săream pe fereastră la Cicuța? Cum dracu' să nu știe. Că moșu' era mai în etate decât Iosif când l-a avut pe Isus.

— Și dracu', ca să te demaște, i-a făcut bucățică ruptă din tine, adăugă Gogu. Amândoi au pata asta a ta de pe sprânceană. Da' parcă la tine e oleacă mai mică.

— Am auzit că din incest ies copii cu coadă, spuse Fanny.

— E adevărat, Gogule? se sperie Andrei.

— Știe doamna Fanny Slăvescu ce spune, că doar e soție de medic.

— Nu glumiți cu asta, se întristă Andrei. Vorbim de viitorul meu nepot.

— Tu-i pusei coarne lui moș Popescu, iar Durică îi pune nepotului coadă. Familie de scamatori. Ca să vezi, soțioară, cu cine te-ai încurcat.

— Asta-i amorul, filozofă Alexandru. Nu-ți mai face sânge rău și iartă-l. Frate-nefrate, i s-au aprins călcâiele după fiică-ta.

— Pe dracu', i-o tăie Andrei. Canalia vrea să pună mâna pe Moara Popescu. De Matilda îi pasă cât îi păsa de caii vopsiți pe care-i trecea Dunărea.

— Măi, frati-miu, atunci, ca doctor, zic și eu că copilul poate să iasă cu coadă. Da' să știi că nu din pricina consangvinității. De vină e vânătoarea de zestre. Asta le paște și pe bieteles mirese de la nunta de adineaori. Aia încorsetată are deja în pântec un mugurel de codiță.

Andrei zâmbi, parcă mai liniștit, își șterse mustața și se ridică de la masă. Îi rugă să-l ierte, dar el se ducea la culcare. A doua zi trebuia să vadă un arendaș, apoi pornea înapoi la Alexandria. Era în întârziere cu niște comenzi pentru nemți și voia să livreze făina până la ieșirea din neutralitate.

Gogu se scuză și își conduse fratele în stradă. Pe când așteptau trăsura, îl rugă să transmită cele convenite mamei, cumnatei, surorii și fraților.

— N-ai putea să-i faci un avort? murmură Andrei.

— Îți jur că nu mă pricep, se scuză Gogu. Nu că mi-e frică de lege, că pentru familie nu țin cont. Dar chiar nu mă pricep.

— Uită ce-am zis! Nici nu crez că Matilduța s-ar învoi. Durică i-a sucit mințile. Cum s-o fac să priceapă că se uită doar la moară, canalia? Măcar de i-ar da pace și-i gălesc eu o partidă.

După plecarea lui Andrei, petrecerea se sparse. Sami Leonte și Alexandru luară împreună o trăsură de piață, iar mirii plecară pe jos. Asta era toată călătoria lor de nuntă. Și abia făcuseră câțiva pași, că o țigancă le aținu calea. Îi zise lui Fanny să pună mâna pe conașu', că era din soiul celor care nu te lasă toată viața. Pentru sfat îi ceru un gologan, iar Fanny îi răspunse râzând că era bărbatu-său și drept dovadă își răsuci mâna prezentându-i verigheta.

Merseră un timp, fiecare cu gândurile lui. Fanny, sprijinită de brațul soțului, ridica la răstimpuri capul spre el și-l privea zâmbind, iar el o săruta pe frunte. Gogu Slăvescu, mândru de a fi intrat în rândul lumii, își purta bastonul pe umăr de parcă dădea onorul cu sabia.

- Când mă întorc, te prezint mamei, rupse el tăcerea.
- La asta mă gândeam și eu. Abia aștept să-i cunoști pe-ai mei. Să vedem cine o să sufere mai puțin. Sau cine o să salveze mai bine aparențele.
- Așteaptă-te ca maică-mea, când vom avea copilu', să-ți ceară să te botezi.
- Dacă mi-o ceri și tu, mă supun. Fac eu pasul.
- Ți-e mai ușor. Dacă face-o eu, ar trebui să pun puța la bătaie.
- Fii liniștit. De puța ta m-ating doar eu. Vezi ce faci pe front. Nu mai ești un terchea-berchea volaj. Ai semnat contractul matrimonial!
- Tata avea o vorbă. Zicea că nu face afaceri cu românii, că oricum ai da-o, iese prost. „Afacerile le fac doar cu ovreii, iar dacă nu găsesc, mă mulțumesc și cu-n armean.“
- Și ce gheșeft făcuși luându-mă de nevastă?
- Am făcut când stăteam la tine în gazdă. Și încă ce afaceri.
- Despre ce vorbești? Că n-ai plătit chiria?
- Ba uite c-acum îmi plătesc datoria.
- Fiindcă așa rămâne tot la tine-n casă.
- La toate ai răspuns! se minună Gogu.
- Nu chiar la toate. Nu știam de copiii lui Andrei. Și ce cai trecea frate-tu, Durică, peste Dunăre? Domnule doctor, am impresia că voi, Slăveștii, neam de negustori cinstiți, sunteți cam...
- Bine, bine! Acum ai dreptul să le știi pe toate. Însă o să ți le spun cu țârâita, să nu te speriu.
- Și n-aveți mutre de bandiți...
- Nici nu suntem. Semănăm cu harapii din Halima. Ai să vezi. Chiar și Durică, zurbagiu' familiei, e doar un copil care-și dă osteneala să urmeze sfaturile părințești. Da' nu prea reușește. Dintre toți frații, e cel mai iubitor de muzică. Poți spune că un om sensibil la muzică e rău?
- Dacă o răsucești atâta, înseamnă că-i rău de tot.
- Nu. Atâta doar că Durică se dă-n vânt după zaiafeturile cu lăutari. Cum în Lixândria nu-i un fiștecine, se simțea obligat

să arunce cu banii după câini. Când părinții i-au cerut să se descurce cum o ști, că de la ei nu mai pupă un sfanț, i-a ascultat și s-a descurcat: a dat spargere la casa de bani a tatii.

— Vorbești serios? se minună Fanny râzând.

— Stai să vezi, că păgubosu' a dat lovitura după o ninsoare, de-au rămas pe zăpadă urmele făcând dus-întors între fereastra lui și cea a biroului. Tata a chemat vardistul, care a studiat încălțările, a percheziționat casa și l-a arestat pe făptaș. A traversat cu el în lanțuri tot orașu', pân' la post. Acolo, Durică a petrecut o noapte pe divan de scânduri. După ce s-a jurat că nu mai face, bietul tata l-a iertat. Durică i-a promis că se-apucă de-o afacere, ceva căraușie. Și chiar a făcut-o în felul lui. Iar noi ne ziceam că negoțul îi merge bine, căci petrecerile se țineau lanț și ajunsesese cel mai elegant june din urbe.

— La eleganță nu se potrivește cu ceilalți frați.

— Ce vrei să spui? Doar la asta nu ne asemănăm? Stai să vezi. După un an și ceva de negustorie l-au dibuit că intrase în cârdășie cu niște hoți de cai. Nu era cine știe ce căpetenie de bandiți. Doar prelua caii vopsiți, furați în Polonia, și-i trecea la turci. Și iarăși a fost păgubos, că doar pe el l-au prins. Bietu' tata l-a scăpat de judecată și Durică s-a jurat că nu mai face, cum se jurase și că nu mai fură din casă. Adevăru' e că de fiecare dată s-a ținut de cuvânt. De data asta îi ceruseră să isprăvească cu sămsăria, petrecerile și crailăcul și să se tragă la casa lui. Și uite că le împlinește dorința. Atâta doar că mizerabilu' vrea s-o ia pe Matilduța lui Andrei, ca să fie și el morar. Știe băiatu' s-o facă de fiecare dată mai boacăna decât cea dinainte și mereu unde nu te aștepți.

— Fiți cu ochii pe el, să n-ajungă nihilist ori anarhist.

— De asta nu mi-e teamă. Neamul nostru nu-i făcut pentru revoluții. Nu suntem din ai de se iau în serios și nu vrem să aducem fericirea pe pământ.

— Bine. Te cred. Dar să știi că n-ai scăpat. Data viitoare îmi povestești de tine.

— Păi știi cam tot. Viața mea nu-i interesantă. Am fost făcut să fiu om de treabă. De-ai-a doctor de țară.

Cuprins

I. Martie 1916	7
II. August 1916	58
III. Noiembrie 1916	124
IV. Noiembrie 1918	177
V. Martie 1921	249
VI. Iulie 1922	315
VII. Decembrie 1928	366
VIII. Noiembrie 1938	428
IX. Iunie 1941	490
X. Septembrie 1944	556
Epilog. Februarie 1949	627